

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Naša doba

Neverjetno živimo dandanes v zmedenih razmerah. Človeku, ki nekoliko razmišlja in pozna sedanje socialne, narodne in moralne razmere, mora zastajati kri v žilah, ako gleda kolobarjenje sodobne praznoglave pa tudi brezvestne in ošabne družbe. Če pogledamo življenjski razvoj delovnega ljudstva, vidimo, da se večina giblje rakovo pot. Namesto potrebnega socialnega napredka in uveljavljanja prave vrednosti dela vseh vrst, ki naj bi dajalo človeka vredno življenje delavcu, malemu kmetu, in drugim delovnim ljudem. Pa vidimo na celi črti zastoj ali pa nazadovanje. Ogromna večina delovnega ljudstva je okužena z različnimi nazori kapitalističnega socializma, meščanske brezbriznosti in komunistične sanjivosti, ki končuje v najgorjem samovladarstvu ali absolutizmu v družbi. Ljudje krščanskega mišljenja so pa zašli na kriva pota kapitalizma, ki se krešejo s krščanskimi nauki Ustanovitelja in njegovih apostolov. Delo prvih kristjanov je bilo v skupnosti življenja, in medsebojne podpore in pomoči. Vez tega je bila pa vera v Boga in prijateljstvo do bližnjega, kar je vodilo do splošne ljubezni do Stvarnika in do človeka. Kako trdo je bila povezana skupnost, nam pričajo apostolska dela (2. 44—45) »Vsi pa, kateri so vero sprejeli, so bili skupaj in so imeli vse skupno. Posestva in premoženje so prodajali in razdeljevali med vse, kolikor je kdo potreboval.« Naravno, da je tako delo moralo zbuditi začudenje in pospeševanje porasta vernikov in njihovih prijateljev. Pa poglejmo danes v vrste krščanskih ljudi, kar nič jih ne razločujemo v boljšem smislu od poganov. Voda je sicer tekla, ali duha ni nikjer. Vse rine za nakopičenjem bogastva, bodisi na podlagi dela drugih, ali pa po poti raznih kapitalistično plačanih privatnih in javnih mest. Ako dandanes iz potrebe in siromaštva zahtevajo delavci dostojno plačo za delo in se v ta namen združijo, so že osumljeni uporništa in komunizma, in to tudi od premožnejših kristjanov. Na ta način se seveda širi mržnja delovnega ljudstva proti veri sami. »Vsi so imeli vse skupno«, to je bil prostovoljni komunizem prvih kristjanov, ki se je izražal v Bogu in medsebojni ljubezni, in je bil velika privlačna sila vernikov. Komunizem ali skupnost prvih kristjanov, se ne more primerjati z današnjim komunizmom, ki sloni na nasilju, tedanjji je pa bil prostovoljen, sloneč na medsebojni ljubezni. Ravno to je pa značilno za človeško mišljenje. Kje smo pa dandanes? Ako celo ljudje, ki hočejo organizirati in voditi »katoliško« delavstvo, ne poznajo krščanskega socializma, ki ni nič drugega, kakor evangeljska apostolska ureditev medsebojnih razmer človeške družbe, v smislu pravičnosti; potem mora tudi krščanstvo samo pešati.

Sedanja doba je podoba zmedene preje, ki jo na noben način ne moremo urediti, pa jo moramo zaradi tega vreči v odpadke. Klobučje je zamotan in bolj ko ga odmotavajo, tem bolj se zamotava. Ne morejo dobiti prave niti, pa so poleg tudi nagajaji, ki namenoma, iz sebičnih razlogov nagajajo. Tu

Zahtevajte naše glasilo v vsakem javnem lokalu!

pa sanja v trdnem spanju o Vodrovih

Svoboda, pogoj gospodarskega in socialnega napredka

Če hočemo ustvarjati vrednostna dela, ni dovolj, da smo za to strokovno izobraženi, zmožni. Do istega dela moramo imeti tudi veselje, vršiti ga moramo sami od sebe, sproščeno, brez pritiska od kogar koli. Z veseljem pa delamo tedaj, če se čutimo do tistega dela v nekem pozitivnem odnosu, če imamo interes do njega, kakor pravimo, če vemo, da bodo prav s tem delom sebi ali bližnjemu duhovno ali materialno posebno koristili. In kdo mora biti vsakemu nadpovprečnemu človeku vselej, zlasti pa še danes, poleg družine najbližji? Njegov narod. Če ne čutiš, da si dih njegove duše in kapljica njegove krvi, če te njegova rana ne skeli kot tvoja osebna bolečina, potem si vsakdanja zmaterializirana figura današnje dobe. Uspeh dela je torej v izobrazbi in osebnosti ter — narodni svobodi. Srednjeveškega tlačanstva in suženjstva ameriških farmarskih črncev danes v splošnem ni več. Načelo osebne svobode se je danes vsaj teoretično uveljavilo že skoraj povsod.

„Delavsko pravico“ v vsako delavsko družino!

Toda tudi narodno gospodarstvo ne more ostati brez slabih nasledkov, saj stalno in v polnem obsegu obratujejo le podjetja, ki izdelujejo vojni material in obleko za vojaštvo, in večino proračuna predstavlja državna obramba. Nas zanima bolj vpliv narodne svobode na razvoj gospodarstva in družbe.

Višino narodnega gospodarstva določajo zemljepisni značaj pokrajine (rodovitnost), kulturna raven prebivalstva in zgodovinska preteklost naroda. Zadnje dvoje je v ozki medsebojni zvezi in po njiju se ravna umnost, racionalnost gospodarstva. Bežen pogled na našo državo nas pouči, da je zemljepisni obraz Slovenije docela različen od kakovosti tal in površinskega lica Dalmacije, Črne gore ali Srbije. Preočito je nadalje tudi dejstvo, da se na istem ozemlju stikata dva svetova, ki sta kulturno na precej različni stopnji, ker je vsaka od teh kultur (kajti v glavnem gre za dve) plod dveh različnih zgodovinskih razvojev. Severno-

načrtih večnega miru. Menda najbolj srečni smo še Slovenci, ker imamo kar

Toda po vsem svetu se plazi ogromna in ostudna pošast, ki se ji pravi sebičnost. Ta pošast preganja na zemlji vse, kar se imenuje pošteno. Vriva se v vsa kota in v vse zadeve življenja. Gospodarstvo, politika, morala, zakoni, fabrike, družine in posamezne osebe, so žrtve te pošasti. Kamorkoli se priplazi, pogazi bujne rastline zadovoljstva, sloge, prijateljstva in blagostanja ter opustoši človeške duše in medsebojno življenje. Požrešna sebičnost je vzrok revščine delovnih ljudi, ker ne pusti priznanja delavne vred-

zapadni del države je bil v stalnem stiku z vsemi duhovnimi gibanji kulturne Evrope in se je razmeroma kmalu osvobodil tlačanstva. Južnovzhodna polovica pa se je do novejšje dobe borila s Turki in jim robovala (Srbija, Bosna). Prebivalstvo je iz rodovitnih dolin bežalo v divjce, nedostopne gore in si tam branilo golo življenje. Zemlja je ostajala neobdelana, zanemarljena. Oni, ki so prišli Turkom v pest, so jim morali tlačaniti. Skrb za najnujnejše eksistenčne potrebe jim je onemogočala misel na izobrazbo duha. Junaški in dobrosrčni so ostajali neuki. Nujni nasledek trdega boja za življenjski obstanek je bil torej zastoj v gospodarstvu in kulturnem življenju. Za vsakega, ki si noče zakrivati oči pred dejstvi, je torej popolnoma jasno, da je Jugoslavija geomorfološko in kulturno zaradi posebne zemljepisne lege in svojstvene zgodovine raznolika, heterogena. Zato je potrebno za urejevanje in dvig gospodarskih, družabnih in prosvetnih razmer več zrelšč. Bog sam je ustvaril našo državo pestro, slikovito. S kakšno pravico si jo drzne človek poenotiti?

Vsak, kdor si je iskren, najbolje pozna samega sebe; ve, v čem je siromak, ve tudi, v čem je najbolj bogat, da more od svojih zakladov deliti drugim. Kako morem po svojih zmožnostih in potrebah soditi druge, ki so zrasli v drugačnem okolju in jih je rodila drugačna zemlja? Narod naj porablja svoje moči in žrtve za svojo lastno rast, sam sebi naj kuje usodo!

Slovenija je pretežno agrarna dežela; poljedelstvo in živinoreja, ki se gojita precej umno, hranita veliko večino našega naroda. Z našim gozdnim bogastvom se more meriti le Bosna, največji premogovnik v državi imamo, mnogo vodne sile je še neizrabljene. Ludstria in obrt sta na najvišji stopnji v Jugoslaviji (na jugu je razvita večinoma le domača, hišna obrt, dasi tudi te ni zanemarjati, ker je v nekaterih panogah zelo donosna, n. pr. v tekstilni, preprogah). Slovenija ima edinstven zemljepisni položaj in je bila vedno važno križišče evropskega trgovskega in potniškega prometa. Poleg Dalmacije je najbolj bogata na prirodnih lepotah in jo tuji najrajši obiskujejo. To so najvažnejše postavke našega narodnega gospodarstva. Naše ljudstvo je izobraženo in zelo dostopno za načrtno in smotno delo v gospodarstvu. Dani so torej vsi pogoji za njega uspešen razvoj, če bi mu da-

nosti. Slabe, prenizke plače in zaslužki, ki jih povzročata sebičnost, uničujejo kmeta, delavca in vse delovne stanovce, ker si s prenizko ceno dela človek ne more nabaviti potrebnih stvari za življenje. Vse to pa pod zastavo sebičnosti maršira po široki cesti v siromaštvo in pogubo ogromne večine človeštva.

To nesrečo more omejiti in odpraviti edino krščanstvo, s svojimi nesebičnimi nameni in v resnici popolnimi družabnimi nazori!

Zato se nam vidi krščanski družabni red, ki ga pri nas oznanja Jugoslovanska strokovna zveza, edino pravi.

Jož. Gostinčar.

jali smernice naši strokovnjaki. Jasno je, da bi v tem primeru skrbno pazili, da pridejo do kruha najprej vsi naši ljudje, šele nato iz drugih pokrajin države. Istotako bi morali požrtvovalno podpirati naša domača podjetja in jim pomagati do vodilne vloge, enkrat za vselej onemogočiti ustanavljanje novih tujih podjetij in strogo nadzirati obstoječa. Kapitalistom pa, ki bi živeli od žuljev našega naroda in bi hkrati delali proti njemu s tem, da bi vzdrževali tuje inženjerje in druge strokovnjake z izgovorom, da jih mi ne premoremo, da bi neosnovano odpuščali slovenske delavce in jih silili, da govorijo v tovarni v tujem jeziku, da bi celo pomagali tuji propagandi v naši državi, ki stremi po odcepu Slovenije od Jugoslavije, bi pokazali pot v njihovo domovino.

Duhovna in materialna struktura slovenske vasi je docela drugačna od hrvaške ali srbske. Življenjski minimum našega delavca in kmeta je znatno višji od njihovega; z višjo kulturo namreč raste potreba po boljši, človeka dostojni obleki, hrani in stanovanju ter po duhovnem (knjigi) in telesnem (izletih) razvedrilu. Rešitev in dvig slovenskega gospodarstva vidimo mi edino le v slovenski avtonomiji, kakor le od nje pričakujemo uspešno in zadovoljivo rešitev vseh drugih, kulturnih in političnih vprašanj, ki so več ali manj odvisna od gospodarstva. Modrijan in govornik Cicero piše, »naj imamo za sovražnike države one, ki gredo z orožjem proti njej, in ne one, ki ji hočejo dobro po svojem prepričanju.« (De officiis, I, 25.) Mi smo namreč prepričani, da je prihodnost Jugoslavije le v avtonomistični ureditvi njenih raznolikih sestavin.

Zavest narodne samobitnosti in težnja po gospodarskem, kulturnem in političnem samoodločanju sta danes pereča pojava, zlasti med slovanskimi narodi, ki so imeli v nasprotju z germanskimi in romanskimi vedno razvit čut za narodna razlikovanja. Silovitemu zaletu tega najbolj sodobnega in vsesplošnega gibanja se trajno ne bo mogel upirati nihče. I. M.

Plačani dopusti v Angliji

Minister za delo v Angliji je leta 1937. ustanovil odbor, ki naj ugotovi, v kakem obsegu se izvajajo plačani dopusti za delavce.

Ta odbor je ugotovil, da je bilo deležnih plačanega dopusta 7.750.000 delavcev, torej 40% vsega delavstva, ki ga je 18.500.000.

Odbor je mnenja, da so sedanje okoliščine ugodne za to, da se uredi plačani dopusti za vse delavstvo, ki je podvrženo socialnemu zavarovanju.

Dopusti naj bi znašali najmanj 6 delovnih dni in naj bi jih uživali upravičenci nerazdeljene. Nastop dopusta naj bi bil ob pričetku poletja in v začetku oktobra vsakega leta.

Angleško delavstvo torej lahko upa na splošno vpeljavo plačanih dopustov.

Strokovna poročila

Kolektivna pogodba tekstilnega delavstva

Členi centralnega tarifnega odbora, ki je sestavljen iz po enega predstavnika vseh obstoječih centralnih strokovnih organizacij, so se dne 25. oktobra 1958 sestali s predstavniki zveze tekstilnih delodajalcev v svrhu izmenjave misli o predstojeci reviziji sedanje kolektivne pogodbe. Členi tarifnega odbora so na tem sestanku naznačili vse bistvene pogoje sedanje kolektivne pogodbe in so pri tem podali konkretne načelne predloge na podstavu, na kateri naj bo postavljena prihodnja kolektivna pogodba.

Splošni del nove pogodbe mora biti tako popoln in jasen, da ne bo v nobenem pogledu dvomljiv. Delavstvo hoče imeti tako pogodbo, ki bo že vnaprej izključevala spore, ker je le s tem dano poročilo, da bo pogodba prila dejansko v življenje in da bo ohranjeno dobro razmerje med podjetji in delavci.

Se važnejši pa je tarifni del pogodbe, ki predstavlja način in višino plačevanja dela. Ta del sedanje kolektivne pogodbe že od vsega početka za delavstvo ni bil zadovoljiv. Ne samo to, da so plače po tej pogodbi skrajno nizke, marveč tudi to, da v pogodbi številna dela sploh niso označena in se plačujejo kot pomožna dela, čeprav spadajo pod kvalificirano ali priučeno delo. Prihodnja kolektivna pogodba pa naj bi določala v splošnem minimalne mezde, ki naj se določijo na podlagi povprečnega zaslužka v celotni tekstilni industriji v zadnjem letu. V podjetju, kjer bi bile plače višje od ugotovljenega povprečja, bi ostale na svoji dosedanji višini tudi naprej, toda ne prostovoljno, pač pa pogodbeno. De-

lavstvo naj bi imelo mogočnost, da s posameznimi podjetji sklepa posebne tarifne pogodbe, prilagodene važnosti in teži dela ter gospodarski moči posameznega podjetja. Prav tako je treba omogočiti, da se more tarifni del pogodbe v primeru bistvenih socialnih ali gospodarskih razmer prilagoditi novim razmeram, ne da bi bilo treba ozirati se na daljši odpovedni rok.

Posebej je treba poudariti, da delavstvo nikakor ne more zaradi nekaj gospodarsko slabo stoječih tekstilnih podjetij sprejeti take tarife, ki bi bile prilagodene tem podjetjem.

Na zgoraj omenjenem sestanku je bil med predstavniki delavcev in delo-

dajalcev dosežen sporazum, da centralni tarifni odbor predloži do 15. novembra tega leta določne predloge. Te predloge bodo delodajalci preučili, nakar se bodo pričela pogajanja med obema strankama. Ker se glede na okoliščine pogodba s strani organizacij dne 1. novembra tega leta ni odpovedala, je bil dosežen sporazum, da se odpovedni rok podaljša do 31. decembra 1958. Ako se do tega časa ne bo dosegel sporazum med obema strankama, bo možno z delavske ali delodajalske strani podati odpoved pogodbe ali pa ponovno podaljšati odpovedni rok, če bodo pogajanja uspešno potekala.

Najboljše poročilo, da bo nova pogodba taka, kakršno upravičeno pričakuje tekstilno delavstvo, pa bo, da se oklene svojih strokovnih organizacij, ki bodo vodile borbo za pogodbo v taki smeri, ki edino more dovesti do uspeha. Vsako eventualno nelegalno akcijo delavske strokovne organizacije, zlasti pa Jugoslovanska strokovna zveza, najodločneje odklanjajo.

Jeseniški kovinarji za izboljšanje svojega položaja

Jesenice, 1. novembra 1958.

V ponedeljek 31. oktobra smo imeli organizacijski zaupniški zbor, ki je bil sklican z ozirom na tekoče zadeve, tako v tovarni kot v organizaciji.

Glavna točka dnevnega reda so bili zadnji ostri ukrepi K. I. D. glede donañanja in zaužívanja jedil ter umivanja; dalje svoječasna vloga vseh strokovnih organizacij na podjetje, glede gnotnega zboljšanja delavstvu, ter kar je najvažnejše, kaj je resnice na govoricah, ki krožijo po tovarni, glede redukcij, ki visijo sedaj nad delavstvom kot Damoklejev meč. Iz predsedniškega poročila se je razvidelo, da ni še tako črno kot se je videlo na prvi pogled. Kajti svobodne delavske

strokovne organizacije v zvezi s starešinstvom obratnih zaupnikov, so takoj proučile položaj in storile primerne korake. Razgovor, ki se je z ozirom na to vršil med zastopniki podjetja in delavstva je vsled odločnosti delavskih zastopnikov in uvidevnosti podjetja, te stvari precej ublažil, oziroma odpravil. Tako bo dovoljeno tudi še vnaprej donañanje toplih jedil v tovarno, ker je podjetje sprevidelo, da to res ne gre, da bi delavec delal nepretrgoma osem ur, ne da bi kaj toplega zavžil. Tudi bo dovoljeno pet minut pred potekom delovnega časa za umivanje, in sicer pri umazanih delih in kjer to narava dela dopušča (izmenične posade). Opozorjamo pa delavstvo, naj v lastnem interesu ne zlorablja te ugodnosti, ker bi kaj takega delavskim zastopnikom oteževalo nadaljnje delo. Kar se tiče svoječasne vloge na podjetje glede gnotnega izboljšanja in na katero smo svoječasno dobili odklonilen odgovor, se je sedaj v toliko spremenilo, da je g. dr. ing. Klinar obljubil, da dobimo nekaj. Ni še gotovo v kakih oblikah, gotovo pa je, da dobimo in to še pred Miklavžem. Tudi glede redukcij je bilo obljubljeni, da jih preko zime po možnosti ne bo. Pač pa ne bodo ostali vsi delavci pri svojih delih, kar pa bo treba potrpeti. Res bodo s tem prizadeti na izgubi zaslužka, toda še vedno je boljše tako, kot pa cesta. Tudi v martinarni, kjer so mislili reducirati del posade, se je uredilo v toliko, da bo del posade šel na plano in se bodo mesečno izmenjevali.

K vprašanju redukcij so se oglašili nekateri člani in kritizirali način reduciranja. Podjetje je reduciralo na lastno roko, brez ozira na organizacije, ki gotovo boljše poznajo socialno stanje poedincev, kot pa podjetje. In tako je prišlo do tega, da so bili reducirani taki, ki nimajo s čem drugim živeti, kot od dela lastnih rok, ostali pa so zaposleni taki, ki imajo doma mlin, žago, krave, konje, polja in hlapce. Pri eventualnih bodočih redukcij-

Ob naših grobovih

Vsako leto na praznik Vseh svetnikov se prav posebno spominjamo dragih pokojnikov. Nešteto ljudi obišče grobove svojih dragih in ta dan smo vsi katoličani v najožji zvezi z vsemi umrli. Le redki grob sameva in zastoj pričakuje nekoga, ki bi prižgal svečko, simbol duhovne zveze med umrlim in živim.

Poleg grobov najožjih sorodnikov imamo mi tudi druge grobove, ki so nam nad vse dragi. Tudi tja nas vleče srce. Odtrgamo se za kratek hipce in že stojimo pri dveh velikanih, ki sklonjenih glav žalujeta nad grobom velikega socialnega preroditelja, našega nepozabnega dr. Kreka. Kratko se zamislimo v njegovo življenjsko nalogo in njegov veliki napor, trud in požrtvovalnost za srečo in blagostanje človeštva. Življenjska pot ga je vodila vse vprek po širni Evropi, da bi katoličane opozoril na težko socialno vprašanje bodočnosti. V duhu si predočimo vso ljubezen do slovenskega naroda. Kaj je vse on napravil, da bi bil ta njegov slovenski narod srečen in zadovoljen. Kako je pokojnik, ki počiva pod težkimi skladi kamenja, ljubil slovenskega delavca, od katerega blago-

jah, bo vsekakor moralo imeti podjetje to pred očmi. Z odobravanjem pa so vzeli na znanje, da se ne bo več delalo ob nedeljah in ravno tako ne nadur. To je prav! Zakaj bi se delalo ob nedeljah in zapovedanih praznikih ter preko osem ur, na drugi strani pa bi se praznovalo po ves teden skupaj ali pa celo reduciralo. Uverjeni smo, da bo podjetje v bodoče bolj upoštevalo mnenje delavstva, uverjeni že zato, ker je zadnji čas zavel od strani ravnateljstva malo bolj prijazen in uvideven veter nasproti delavstvu, kar bo gotovo samo v korist podjetju in delavstvu.

Iz vsega kar so organizacije skupno s starešinstvom delavskih zaupnikov dosegle, se vidi, da delavska skupnost še vedno nekaj pomeni. Tej skupnosti pa gotovo ni v korist pisanje, kot smo ga imeli priliko čitati te dni v nekem časopisu, kjer je bilo polne stolpce hvalisanja o intervencijah in uspehih gotove skupine, kakor da je samo ta skupina poklicana in zmogljiva voditi borbe in dosežati uspehe.

Delavstvo iz vsega tega lahko spozna, da še vedno lahko marsikaj doseže, če je organizirano v svobodnih delavskih strokovnih organizacijah. Posebno še, če je toliko zavedno, da pri krušnih vprašanjih nastopi skupno, ne glede na svetovno-nazorno prepričanje. Toda zavedati se moramo, da smo organizacija mi vsi, ne samo odbor. Vsak član se mora čutiti kot trden in neločljiv del organizacije in biti pripravljen na žrtve in delo. Kajti mi vsi zmoremo vse, poedinci malo. Ne misli, da s tem, ko redno plačuješ članarino, že izvršiš vse obveznosti, ki jih imaš nasproti organizaciji in delavski skupnosti. Rabimo denar, toda še bolj rabimo delavcev, kajti le delo, in to trdo delo na delavskih vprašanjih, nas bo rešilo iz težkega položaja, v katerem se delavstvo danes nahaja. Ne stoj nekje v kotu, ne vzdihuj in ne godrnaj, temveč stopi na plan, povzdigni svoj glas in povej kaj te boli. Pridi v organizacijo in delaj!

Iz Pokoj. zavoda

Uprava Pokojninskega zavoda je kupila od uršulinskega samostana v Ljubljani v Muzejski ulici, ki je še v načrtu, parcelo v izmeri 4200 kv. metrov, na kateri bo v prihodnjem letu postavila 5 stanovanjskih hiš. Podobne akcije našega Pokojninskega zavoda bodo v prihodnje najbrž bolj redke, kajti po uredbi z dne 24. 7. t. l. bo moral zavod 60% razpoložljive imovine naglati v državne papirje in mu bo ostalo zelo malo denarja na razpolago, da bi zidal v Sloveniji. Pri tem bodo prikrajšani tudi vsi drugi, ki so potrebovali denar na posodo, kajti od zavoda ga ne bodo več mogli dobiti toliko, kot doslej. Primerjavo o avtonomnosti zavoda in o centralizaciji pa naj si nameščenci sami napravijo.

Občni zbor za leto 1957, se doslej še ni vršil. Menda ga je zavleklo delo, ki ga je uradništvo imelo z ustanovitvijo sorodnih pokrajinskih zavodov po ostali državi. Kakor slišimo, je občni zbor pomaknjen na december. Do takrat bi pa morale biti izvršene tudi volitve novih delegatov, kajti dosedanjim njihova funkcijska doba medtem že poteče.

Papirniški kartel in papirniško delavstvo

Združene papirnice so daleč znane in že dolgo obstoječe tovarne. Pred letom 1920, so bile te tovarne last Dunajske Leykam-Josefsthal družbe. Tega leta so pa prešle v last slovenskih ljudi in je sedaj glavni delničar Ljubljanska kreditna banka, ki ima v svoji posesti 4 petine delnic. V letih 1955—1956 so se izvršile generalne preureditve tovarne, ki je danes eno najmodernejših podjetij v državi. Te zadnje investicije so stale okrog 20 milijonov dinarjev in vrgle iz obrata 80 delavcev.

Prav tako pa je znano tudi delavstvo teh tovarn pa svoji dolgoletni borbi za dosego pravic, ki delavstvu pripadajo. Marsikdaj je bila ta borba predvsem večkega delavstva tudi zgled delavstvu Slovenije. S to svojo vztrajno borbo je dosegalo tudi vsaj znosne delovne in plačilne pogoje, ki so bili za slabo plačano slovensko delavstvo marsikdaj zavidljiv.

Polagoma in menda preračunano pa se to razmerje in položaj spreminjata v škodo delavstva. Vse racionaliziranje obratov je zmanjšalo stalež delavstva za okrog 200 v zadnjih petih letih, do čim se je stalež uradništva predvsem višjega zelo povečal. Kapaciteta podjetja in povprečna produkcija na delavca se je zelo dvignila. Prav tako tudi večja izraba delovne sile. Po vsem tem sodeč bi morale podjetje in tudi moglo nuditi svojemu delavstvu boljši zaslužek. Pa ni tako. Mezde so se znižale delno leta 1928, in radikalno še leta 1937. Zadnje znižanje se je izvršilo ravno v času, ko so se delavčeve življenjske potrebe podražile. Svetovna gospodarska kriza je od l. 1931. do 1955. spravila večji del delavstva v dolgove, ker je v tem času praznovalo eno tretjino delovnih dni. Prav tako je delavstvo močno prizadejal zadnji neuspeli štrajk za obdržanje starih boljših mezd.

Vsi ti ukrepi in uspehi podjetja so po izjavah merodajnih odločujočih gospodarov šli za tem, da postane podjetje konkurenčno. Racionalizacija in zniževanje delavskih mezd naj dosežejo ta namen. Na drugi strani so se pa služki vodilnih oseb še celo povečali. Da je to vse prej kot gospodarsko socialna politika, bo vsakomur jasno. Temu se pravi zgolj dobičarska politika.

Pri zadnjem znižanju mezd pa je tudi padlo s strani zastopnikov podjetja precej obljub, da če pristane na znižanje, bo potem podjetje bolj stalno obratovalo in delavstvo prav toliko za-

služilo kot pri prejšnjih mezdah. To so celo na oglašnih deskah ob priliki pogajanj obljubovali. Pa nekoliko pogledajmo, kako te obljube drže.

V januarju leta 1958 je bil ustanovljen kartel petih papirnic, ki si je nadel ime »Centro-papir«. Takoj se je pojavilo v Vevčah »pomanjkanje naročil« in že 29. januarja se je javilo zaupnikom, da se bo odpovedalo vsemu delavstvu zaradi skrajševanja delovnega časa. Meseca januarja in februarja se je še delalo precej tudi na zalogo, nato pa se je marca začelo — praznovanje, ki traja še danes. Večkrat se je obljubovalo zaupnikom, da bo ta in ta mesec bolje. Delavstvo je že zgubilo na zaslužku samo v Vevčah okrog 800 tisoč dinarjev, kar je zelo velika izguba, ker pri rednem zaslužku komaj izhaja. Prepričani smo, da bi se precej bolj skrbelo za zaposlitev in obratovanje, če bi bili tudi gospodje na svojih zaslužkih tako okrnjeni. Tako pa vlečejo svoje lepe in tudi precej krivične plače nemoteno vsak mesec in še kaj povrh. Za delavstvo pa imajo »dobro voljo, razumevanje« in kako drobitnico.

Tako ne more iti več dalje, delavstvo v takem položaju propada. Stojimo pred zimo, za kurivo, hrano, obleko itd. ni denarja. Delavstvo hoče dela in s tem kruha. Hočemo dejanj, ki bodo odpomogla v tej stiski.

Nabito polna dvorana v nedeljo 30. oktobra je dala duška temu položaju in je delavstvo apeliralo na oblast, da naj preišče vzroke tega stanja in delavstvo zaščiti. Podjetje dela po svojih gospodarskih interesih, ki se z delavskimi ne ujemajo, vendar pa ima podjetje tudi socialne in moralne dolžnosti, ki se jih naj v tem trenutku zave. Delavstvo je prepričano, da je kartel zanj škodljiv, zato naj se razide ali pa spremeni svojo gospodarsko politiko.

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na Jesenice v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC
nasproti kolodvoru
Naše geslo je: Dobro in poceni!

Poselska zveza

Dekle v tujini

Ko si me, mati, zazibala v spanje,
tího sklonila si se nad menoj,
z izdelano roko mi križ naredila,
da blagoslov bi me varoval tvoj.

Zdavnaj počivaš pod zemljo — a tvoja
hčerkica je v službi pri tujih ljudeh,
kjer je nihče ne tolaži, če solze
v žalostnih ji zablestijo oče.

Nate se mnogokrat spomnim, o mati,
spomnim se mirne domače vasi,
kjer med visokimi lipami v sencih
cerkvice bela na gričku stoji.

Zraven nje pokopališče sameva...
V skritem koticu je grob čisto sam.
V grobu počiva srce, ki najrajši
ga izmed vseh src na svetu imam...

Mati — umrla si! Vstani, oh, vstani!
Mar se nikoli več ne prebudiš?
Hčerkica te kliče, ki je zaželela,
da spet na čelo ji križ narediš.

Mati, le mirno počivaj! Odšla si
v svetle nebeske višave — domov!
In na objokano hčerkico v tujini
z neba razlivaš zdaj svoj blagoslov!

Marija Brenčič.

Za zboljšanje starostnega zavarovanja

Ker vse služkinje niso prejele
zadnje »Delavske pravice«, ponatiskujemo iz nje poročilo o našem zadnjem zborovanju.

V nedeljo 25. oktobra je sklicala »Poselska zveza« ob 5 popoldne v veliki dvorani Delavske zbornice zborovanje služkinj. Vabilu se je odzvalo nad 600 članice, ki so z napetostjo sledile poteku zborovanja.

Predsednica tov. Nadlučnik Pepca je začela zborovanje in pozdravila vse udeležence za željo, da bi se tudi v prihodnje udeležile tovarišice zborovanj tako polnoštevno, kadar jih bo organizacija sklicala. Glavni namen zborovanja je bil, da se pouče zborovalke o izvedbi zavarovanja za onemoglost in starost ter da se podrobneje razlože določila pravilnika o zbiranju in uporabljanju podpornega sklada za starost in onemoglost.

Pred referiranjem o navedenih točkah je poročala tovarišica Vahovnik Polonca še o tekočih zadevah organizacije. Iz njenega poročila je bilo razvidno, da si organizacija zelo prizadeva, da bi spopolnila svoje članice strokovno in tudi kulturno dvignila. V ta namen prireja razne tečaje: kuharski tečaj, tečaj za šivanje, tečaj za nemški jezik, dramski odsek, pevski odsek.

O zavarovanju za starost in onemoglost ter o pravilniku je poročal tovariš Marinček, ki je na podlagi uredbe in pravilnika podčrtal zlasti tista določila, ki se tičejo prav posebnosti služkinj.

Po predavanju se je razvila debata, v katero je zlasti posegla tovarišica Godeša, ki je poudarjala, da je zavarovanje za starost in onemoglost v sedanjih obliki nezadostno. Zajamčena bi morala biti starostna in onemoglostna renta vsaj 500 din mesečno. Tudi doba 70 let je previsoka. Delavec, še bolj pa služkinja, se stara že veliko prej. Zaradi tega bi se morala znižati starostna doba na 60 let.

Kar se tiče podpora iz podpornega sklada, so take nizke, da ne moremo govoriti o kakih preskrbi. Večina služkinj bo dobivala mesečno po 60 din, v najboljšem primeru 90 din. Za onemoglostne služkinje je ta vsota veliko prenizka, ne zadostuje niti za stanovanje. Zaradi tega je zahtevala v svrhu

zbudilo veliko pozornost pričujočim. Toda tudi v pokoju ni pozabil na nas. Pri vsakokratnem obisku v Stični se je zanimal za gibanje in njegove težave. Kongresu naše mladine je kljub oviram prisostvoval in se čudil težkim obdobjem, ki so po kongresu nastale. Naša srca bodo ostala vedno pri njem in se sklanjala nad njegovim naslednjim bivališčem pod trepečim Kristusom v veliki hvaležnosti.

Drugi grobovi. Pokojni naš Miha Mojškerc. V bližini dr. Kreka je živel, v njegovi bližini tudi počiva. Veliko je pokojnik govoril po delavskih sestankih, pisal v »Glasnik«, »Našo moč«, prav povsod se boril za pravico.

Pridemo do Rutarjevega groba. Tri leta že počiva v hladni zemlji naš zvesti tovariš JSZ mu je bila vse. Vsak prosti čas je porabil in ga prebil v naši sredi. Še par ur pred smrtjo je prisostvoval važni seji o položaju JSZ in nenadoma se je v njegovi sobi pojavil angel smrti in upihnil svečo njegovega življenja. In koliko je še drugih, nam mladim, znanih in nezanih tovarišev. Tako Janez Gostinčar, Jože Keršič in drugi, ki počivajo v Ljubljani in širom naše domovine.

In v teh grobovih ležijo borci naše preteklosti. Naša ideja, utemeljena v večnostnih načelih krščanstva, poudar-

Časopisi pišejo:

»AVANT-GARDE« (Belgija). Poročilo iz Varšave pravi, da je vodja organizacije za Nemce v tujini, Bohle, poslal pismo voditeljem nemških organizacij v romunski Transsilvaniji

Oglasuje v »Delavski pravici«.

»LIBRE BELGIQUE«. V nedeljo 16. oktobra se je vršil v Barceloni slovesen pogreb baskiškega kapitana Sagar dryja. Sprevod je šel skozi ves novi del mesta. Za križem sta stopala dva duhovnika in več ministrantov. Med pogrebi je bil zunanji minister Alvarez del Vayo in notranji minister. Med pogrebom ni prišlo do nobenih neredov. — Tega ne pričujemo iz kakih

Slovenski mladini

V »Socijalni misli« leta 1924. je objavil notranji minister dr. Anton Korošec pod zgornjim naslovom važen poziv slovenski mladini, ki ga v odlomku prinašamo.

»Nastopile so nove naloge za slovensko mladino. Zavest občestva je izmed nas izginila, samoljubje se je naselilo na njeno mesto. Cena poštenosti je padla, vse se klanja prelestnemu mamonu. Resnica se preganja, laž nastopa svoje kraljestvo... Vera v pravega Boga se odrija vstran, vsak hoče biti sam sebi bog in najvišje bitje. Vse polno sovražnikov je vstalo med nami. Slovenski narod je ogrožen od njih.

Treba je, da se zopet zbere slovenska mladina v bojne vrste. Domovino je treba osvoboditi sovražnikov, ki so prišli v njo. Izgnati jih je treba, njihove stavbe zrušiti in na njih razvalinah postaviti novo veličastno zgradbo poštenosti, resnice, ljubezni, usmiljenja, skupnosti, žive vere. Preobraziti je treba slovenski narod in mu vdahnuti novo življenje, sloneč na trajnih, nerazrušljivih temeljih.

Rušiti in graditi, to je nova naloga slovenske mladine. Rušiti vse, kar je grdo, kvarno našem narodu, graditi, kar je potrebno za njega obstoj, za njegovo življenje, za njegovo prosveto, za njegovo gospodarstvo, za njegovo bodočnost v mozaiku narodov naše države. Težko je to delo. Zanj je treba čistega navdušenosti in trdne vere v Boga, ki vse hudo kaznuje, vse dobro plačuje...»

Anton Korošec, narodni poslanec.

Pridobi svojega trgovca, da bo oglaševal predvsem v tvojem listu »Delavski pravici«!

ti na tečaj, se jim to priobčuje tudi v listu. Recepti pa kdor kuhinjsko delo pozna, se delajo vedno za več oseb. Zeleli bi, da bi tudi delavci kot služkinje imeli toliko sredstev, da bi si mogli privoščiti krepko juho.

jena po velikem papežu Leonu XIII. in njegovi okrožnici »Rerum novarum«, po dr. Kreku oživljena v slovenskem narodu, je bila ena gonilna sila, ki jih je v njihovi notranjosti silila k neumornemu delu. Ali se ob njihovem grobu ne čutimo z njimi vred eno? Silna je moč nepremagljive ideje v dostojanstvo človeka in njegove pravice.

Vsi ti naši pokojniki so bili globoko idealni, požrtvovalni, da, bili so po dr. Kreku pesmi sveče, ki so gorele za druge. In kot taki so bili poštenjaki tako v mislih in dejanjih, v čast slovenskemu narodu, predvsem pa našemu krščansko socialnemu gibanju. Prezgodaj so padli... Kako bi jih danes potrebovali. Vse, prav vse! Toda Vsemogočni že ve, zakaj jih je poklical k Sebi, čeprav za nas prezgodaj. Ostali smo sami. Bliska se in grmi, človeške strasti plešejo svoj krvavi ples. Kam gre ubogi slovenski narod, toliko razbičan, zasramovan in teptani. Ob hudi uri se krepimo ob vrlinah in delu naših dragih pokojnikov in vztrajajmo...! Ideja, ki je rodila naše prve pokretaše, naj vodi tudi nas in naj neomadeževana pride preko nas tudi na naše naslednike, morda vendarle nekoč zmagovita v srečno človeštvo in v slavo Stvarnika.

simpatij do »rdeče« Španije, temveč na ljubo resnici. V nasprotju s pisanjem nekaterih listov se namreč kaže, da republikanska Španija postaja pripravljena za mirno rešitev bratomornega boja.

»AUBE« (Pariz). »Kako bo Francija rešila vprašanje svojega obstoja v novi Evropi, ne da bi izdala, kar ima najbogatejšega: brezprimerni smisel za človečansko kulturo, prirojeno spoštovanje do osebe, nespremenljivo ljubezen do svobode? Če noče prepasti, se mora za vsako ceno utrditi in pri tem ohraniti vse, kar je bistveno. Iz tega bistvenega mora ustvariti mistiko, osnovano bolj od drugih, dinamizem, ki se bo opiral bolj na duha kot na silo. Za izvršitev te naloge bo ostala Francija čisto sama. Čudo zveze demokracij se začenja razblinjati. Amerika ni več pripravljena braniti demokracije zunaj svojih mej. Anglija je še manj pripravljena za obnove kot Francija.«

»AUBE«. Kardinal Verdier je prevzel vodstvo češko-slovaških romarjev, ki so za obletnico svoje narodne države poromali v baziliko Sacré Coeur v Parizu. Kardinal je imel po tih maši nagovor na romarje. Med drugim je dejal: »Naša srca so upala, da bodo mogla slaviti dvajseto obletnico mlade češko-slovaške republike v neskaljenem veselju. Na žalost je prišla težka preizkušnja. Res so bile meje spremenjene, toda s svojim plemenitim pogumom je to ljudstvo rešilo svojo čast in povečalo svoj sloves. Dodal bom še, da je Francija neotolajljiva, ker ji ni mogla pomagati. Ta mladi narod bo nosil v zgodovini dvojno avreolo poguma in trpljenja. Danes vidimo v ostru luči, kako je v evropskem ravnotežju potrebna močna in enotna Francija, kako je potrebna svobodi narodov in kulturi sami. Kakšen neuspeh in — upam si reči — kakšno hudodelstvo nad domovino in svetovnim mirom bi bilo, če bi bili nesposobni za izvršitev te naloge, nesposobni po lastni krivdi, to je po svoji malomarnosti in notranjih razporih. Nauk, ki nam ga dajejo dogodki, je bridek, toda upajmo, da bo koristen. Pariški nadškof je dolžan tej nesrečni deželi veliko priznanje. Dvakrat je bil gost Češko-Slovaške in nikdar ne bo pozabil navdušenih manifestacij, ki so mimo njega veljale Franciji. — Naj Bog varuje to plemenito deželo in naj jo vodi k srečnim časom. Prihodnost je v božjih rokah in Bog vselej blagoslavlja pogum in nesrečo.«

»STRAZA V VIHARJU«. ... žal, Delavska pravica še danes ne veruje papežu in najvidnejšim predstavnikom svetovnega episkopata (na primer kardinal Verdier), da gre v Španiji res v prvi vrsti za obrambo katolicizma pred poskusi zatrtja od strani organiziranega svetovnega brezboštva.« (Ciril Žebot.)

»TEMPS PRESENT« poroča 22. julija 1938 o razgovoru kardinala Verdiera z O. Leroi-jem, urednikom pri stalni komisiji ravnateljev katoliškega tiska. Urednik je postavil tudi tole vprašanje: »Kakšno je stališče francoske hierarhije do nasprotij, ki delijo francoske katoličane spričo španskega vprašanja?« Kardinal Verdier: »Hierarhija na tem področju ne zavzema stališča. Ona se zadovoljuje s tem, da lajša trpljenje. Storili smo, kar smo mogli, da pomagamo nesrečnim žrtvam te vojne.« — Pripominjamo še (kolikor nam je znano), da vatiškano glasilo »Osservatore Romano« ni prineslo skupnega pisma španskih škofov. Tudi ne poznamo nobene papeževe izjave, ki bi potrjevala stališče, kakršnega je zavzemala do španskega vprašanja »Straza v viharju«.

»ESSOR« (Pariz): »Značilno je dejstvo: demokracije ne znajo uporabiti sile, da bi uveljavile spoštovanje do prava, kot je to določal pakt Zveze narodov. Resnica je namreč, da niso imele popolnoma čiste vesti glede na to pravo in tudi ne velikega zaupanja v ta sistem. — Hkrati ko se pripravljamo na odpor, bi bilo zato potrebno tudi veliko čiščenje. Zelo klavno bi bilo, če bi ta odpor postal odločen šele v trenutku, ko bi bila pravica najbolj dvomljiva —

»ESSOR« prinaša sledečo zgodbičo: »Mama, zebe me! Zakaj ne zakuriš?« pravi hčerkica rudarja. »Ker nimamo več premoga.« »Zakaj ga nimamo več?« »Ker oče nima več denarja. Ker nima dela.« »Zakaj oče nima dela?« »Ker je premoga že preveč.« — Revščina v izobilju.

»ESSOR«. Dve izjavi: »Svetu se godi slabo, ker pozablja, da je ves človeški rod ena sama rasa.« (Papež Pij XI.) — »V rasnih vprašanjih bomo šli vedno dalje.« (Mussolini.)

sli to, kakor hoče, dr. Krek je bil, je in bo naš. Ob tej uri smo z njim eno.

Da, eno. Kristusovo kraljestvo pravice in ljubezni naj zmaga nad ostudno hidro sebičnostjo, lakomnostjo, sovraštvom in zatiranjem vsega, kar je lepega in plemenitega. Obljubimo mu ob dneih spomina mrtvih, da bomo ostali taki borci za veliko nalogo današnjih dni, kakor je bil on in kakor si jih je on želel. Bodimo neizprosni borci za pravico delovnega ljudstva, za njegove ideale v službi tistega, čigar služabnik je bil on ne le pred njegovim oltarjem, ampak tudi v celem vsakdanjem življenju, vsak dan, vsako uro...

Lansko leto je v dr. Krekovi bližini legel v grob naš veliki prijatelj nadškof dr. Jeglič. Dolgo smo se bali, da ga Vsemogočni pokliče k Sebi. Kakor blisk je udarila v naše srce vest, da je veliki pokojnik odšel v večnost. Pa saj ni čudno. Priklenil nas je na svoje srce kot družinski oče. Še pred nekaj leti nam je v zahvali za novoletno voščilo pisal: »V silni ne obupajte. V zaupanju na pomoč Vsemogočnega žrtvujte tudi v novem letu trud in čas v borbi za delavstvo in njegove pravice.« Že s tem stavkom je povedal, kako zelo je cenil delo JSZ in kako je ljubil njeno članstvo. S solzo v očeh se poslovil od nas iz Ljubljane, kar je

Do naših krajev

Št. Vid

V nedeljo 25. oktobra smo imele delavke strokovne skupine Št. Vid—Gameljne predavanje, katerega je imel g. dr. Roman Tominec. Kakšna je naša skupnost in želja, da se izvežbamo za življenje, je pokazala velika udeležba nas vseh. Predavatelj je vzel za predavanje res tako snov, da mu je z zanimanjem sledila vsaka. Predaval je o dekletovi samovzgoji. Podal nam je jasno sliko, kakšen naj bo značaj vsakega dekleta, kako mora vsako dekle vplivati na svojo okolico, kako nastane hotenje, kako se mora voljo negovati, kajti negovanje volje je bistveni del sreče. Vsako dekle mora biti uravnoteženo. Človek, ki je uravnotežen, je kakor tiha pesem, ki oblažuje vso okolico. Najbolj zanimivo pa je govoril o negovanju srca. Jasno nam je pokazal razliko med srcem in razumom. Srcu mora vedno vladati razum. Kajti srce govori večkrat napačno, zato mora vsako dekle vprašati prej razum, potem naj se tako ravna in ne bo nikoli napačno storila. Nadalje je govoril obravnaval še vzgojo vesti, govornice in molka. O športu in negovanju telesa. Predavanje je bilo zelo zanimivo. Da je vsaka razumela to stvar, je bilo dovolj jasno, ko smo se po končanem predavanju med seboj razgovarjale. Z zadovoljstvom je bilo opaziti, da je predavanje izredno vplivalo ne le na celoto, temveč na vsako posamezno. Po predavanju se je vršila seja ženskega odseka JSZ. Centralo je zastopal tov. Toman. Razen odbornic so prisostvovala seji tudi tovarišice iz Št. Vida in Gamelj. Razgovarjale smo se o prihodnjem delu. Pokazala se je potreba, da se ustanovi ženski odsek, ki bo imel nalogo, da strokovno izobražuje dekleta. Sedanjí čas zahteva, da se tudi dekleta zavedamo svoje moči, da zahtevamo svoje pravice, da se približamo druga drugi ter porazgovorimo in pomagamo z nasveti druga drugi. Nujno je potrebno, da se поблиže spoznamo, da dobimo med seboj več stika in složno delamo za dobro naše svobodne strokovne organizacije. Kakšno važnost polagajo na to, so predvsem pokazale naše požrtvovalne tovarišice iz Škofje Loke, Ježice in Viča, ki so se morale res žrtvovati, da so prišle tako daleč. Zavedamo se, da bo treba doprinesti še marsikatero žrtev, da bomo dosegle svoj cilj. Dekleta, pozivamo vas na delo za naš strokovni blagor!

Maribor

Tekstilni delavci. V petek 28. oktobra se je vršil za tovarno svile Thoma in Comp. sestanek delavcev. Prišli so v zelo lepem številu. O novem predlogu kolektivne pogodbe in o potrebi strokovne organizacije je govoril tajnik tov. Pestotnik. Tekstilno delavstvo uvideva, da je brez močne strokovne organizacije njegova borba brezuspešna. Toda največ zaupanja ima v Jugoslovansko strokovno zvezo, oziroma v Strokovno skupino tekstilnih delavcev s sedežem v Mariboru.

Gornja Radgona

Stavbni delavci. V okolici Gor. Radgone se z našim stavbnim delavcem dogajajo dokaj čudne stvari. Nemško stavbno podjetje iz Radkersburga Fekonja Fric, ki ima svojo podružnico tudi v naši Gornji Radgoni, zaposluje okoli 30 zidarjev, se ne drži ne kolektivne pogodbe in ne zakonitih delovnih predpisov. Redne plače ti zidarji in delavci že od 1. julija naprej niso dobili. Najvišja meza pri tem podjetju je zidarjem po 3 din na uro. Sedaj so se vsi prizadeti organizirali v JSZ,

ki je pri podjetju napravila odločno pismeno intervencijo, da v najkrajšem času prizna mezde, ki so določene po kolektivni pogodbi za stavbno delavstvo in da od 1. julija naprej takoj takoj vsem izplača, kar imajo zaslužio. Ako podjetje ne ugodí v danem roku, se bo proti njemu postopalo z zakonitimi sredstvi.

Petanjci

Pri gradnji mostu čez Muro v Petanjcih še vedno obstajajo razne nerednosti. Seje organizacijskih zaupnikov se je udeležil tudi tajnik ekspoziture JSZ v Mariboru tov. Rozman. Ukrenilo se je takoj vse potrebno, da se željam in pravicam delavstva ugodí. Tovariši, le povsod propagirajte našo strokovno organizacijo JSZ!

Slatina-Radenci

V Slatini-Radencih je bil zadnji nedeljo 25. oktobra sestanek s polno udeležbo. Ob sedanjem ponehanju zdraviliške sezone je nastalo vprašanje, kako obdržati v zaposlitvi vse delavstvo. Nobeden ne bi rad prisilno ostal doma, ker so vsi potrebni služilci. Zato so med delavci nastale težke ure in strah pred zimo, če ne bo dela. Sklenilo se je sporazumno z vsemi delavci izposlovati pri podjetju pristanek, da se obdrži vse delavstvo v zaposlitvi, vendar pa se vse tri skupine menjavajo, tako da se bo menjaje vsakih 14 dni delalo, en teden pa ne. Sloha in uvidenost med delavstvom more zelo olajšati marsikatero nepriliko, celo take, ki jih narekujejo višje sile.

Ormož

V podjetju Šumak Franc se je na energično intervencijo ekspoziture JSZ iz Maribora uredilo delovno razmerje in mezde, kot predpisujejo naši zakoni. Akcija, ki smo jo podvzeli, je zelo izboljšala položaj temu delavstvu. Zato organizirani delavci povsod skrbite še za neorganizirane! Poizvedujte, kakšne so razmere tudi v drugih obratih. S tem se širi aktivnost naše JSZ v borbi za pravice slovenskega delovnega ljudstva. To je naloga in dosžnost vsakega delavca.

V nedeljo 6. novembra 1938 se vrši ob 8 zjutraj v prostorih gostilne Horvat v Ormožu redna odborova seja strokovne skupine delavcev v Ormožu. Prosimo, da se vsi odborniki seje udeležijo. — Predsednik.

Dol. Lendava

Mlinska podjetja Eppinger Samuel, Arnold Schwarz, Rohlitz Ludovik in Horvat Aleksander, ki so letos spomladí podpisala kolektivno pogodbo, so jo sedaj odpovedala. Sestavila so svoj predlog nove pogodbe, katerega mlinarsko delavstvo ne more sprejeti. 2,25 din do 2,75 din na uro niso mezde za kvalificiranega delavca. Zaradi podražitve vseh življenjskih potrebščin bi bilo primernejše, da se mezde zvišujejo, ne pa se znižujejo. Delavstvo more tak korak delodajalcev razumeti kot igračkanje sitega z lačnim, bogatega z revnim. Strnimo se v borbo, ki nas sedaj čaka! Prav je, da imamo svojo strokovno organizacijo.

Jesenice

Nedeljska zdravniška služba krajevne bratovske skladnice bo v novembru takole razvrščena: 1. novembra dr. Viljem Schwab, 6. novembra dr. Bartol Keržan, 15. novembra dr. Milan Čeh, 20. novembra dr. Bartol Keržan, 27. novembra dr. Milan Čeh.

Stahovica

Sestanek naše skupine se bo vršil v nedeljo 6. novembra 1938 ob 14 popoldne pri Prodniku v Stahovci. Sestanek je obvezen za vse člene, ker se bodo na sestanku obravnavale važne zadeve. Prosimo, da ne bo nobenega manjkalo; pride zastopnik centrale.

Poročil se je tov. Bodlaj Franc. Za družico si je izbral Ivanko Podstudenčnikovo. Skupina jima želi obilo sreče in božjega blagoslova.

Izjava. Podpisani izjavljam, da bom za vsako neresnično govorjenje o moji osebi glede razžaljenja časti brezpogojno in brezobzirno sodnijsko postopalo. — Pavel Grošelj, Zagorje ob Savi.

Vsestranska pravovernost

Naše pripombe k besedam o fašizmu v predavanju dr. Cirila Zebota so privedle do novih in to pot dokumentiranih odkritij v »Straži v viharju«. Zdej ni nobenega dvoma več, da je vse, kar je omenjeni gospod zapisal in povedal v »skladu z mnenjem cerkvenega vodstva« in »trdno utemeljeno«. Zdi se nam, da pisanje take jasne nelogičnosti ne potrebuje zavračanja, posebno če izide v akademskem glasilu, saj si zna danes že vsak preprost delavec napraviti sam pravo sodbo o sličnih stvareh. Toda, če so stvari le preveč podobne nekim namernim potegavčinam in če akademski možgani izgubijo svoje logično ravnotežje, potem je že treba reči vsaj to, da bi s takimi dokazi in s takim odgovorom g. dr. C. Zebota tudi otroka ne zavedel.

Da se je fašizem naslonil tudi na »bogato duhovno dediščino katoliškega Rima« in da je ta tudi del njegove

doktrine, dokazuje po njegovem en stavek iz že prekršene pogodbe, nekaj besedi v parlamentu iz leta 1929., in pogosto dejansko zanikane besede nekega vodje, ki se trudijo dopovedati važnost spoštovanja latinske tradicije, ki je del italijanske preteklosti. To so za dr. C. Zebota »najbolj avtentični dokumentarni viri«, ki pričajo o doktrini fašizma, o njegovi ideološki naslonitvi. Iz politične izjave delati doktrino sicer danes ni nič čudnega, toda nekoliko bolj čudno je, iz politične previdnosti in tolerance do katolicizma (ki vemo kakšen značaj ima), delati del fašistične doktrine za duhoven in katoliški, je le malo pregroba zmeta, preveč jasen nesmisel. Zdi se nam, da je on edini človek, na tej zemeljski kroglji, ki se mu je to posrečilo dokazati in edini, ki ne ve, kaj je totalitarna doktrina, ko jo razpolavlja v dve polovici res samo v svojih »magibih« in »kraljestvu svojih želja«.

Naj navedemo še mi nekoliko dokumentov fašistične doktrine, ki je bila prvotno praksa, in je iz nje nastajala, toda ki zdaj postaja sistem, in ki jo more samo dr. C. Zebot bistro razdeliti v »doktrinalno stališče fašizma« in neko povsem drugo »fašistično stvarnost«, s čemer naj bi menda povedal, da si to dvoje glede krščanstva nasprotuje. Mussolini pravi: »Za fašista je vse v državi, izven nje ne biva nič, ne materialnega, ne duhovnega, še manj pa ima to izven države kakršnokoli vrednost. V tem smislu je fašizem totalitaren in fašistična država pomeni združitve in pomenjenje vseh vrednot«. Dalje navajamo dialektiko enega izmed mlajše generacije fašističnih teoretikov, kot je n. pr. Ugo Spirito, da je cilj posameznika izenačenje z državo, kot je namen in cilj kristjana izenačenje osebe z Bogom.

To je doktrina, v resnici totalitarna, pridružuje se ji še individualizem enega človeka, in v njej vidi vsakdo z jasnimi pojmi Machiavellia in Nietzscheja, Hegla in Sorela. Tu ni mesta še za neko drugo, čisto nasprotno polovico. Zato je v resnici le dr. C. Zebot »dvakrat v zmoti«, če ni še večkrat. Ali ne čuti, kako se tu obrne narobe lestvica vrednot, ki mora po njih kristjan usmerjati svoje misli, odločitve in dejanja?

Izgovor s 3. avgustom, po katerem šele da je bila izrečena obsodba italijanskega rasizma, je ničev, ker smo vsi »zanesljivo vedeli« za 29. junij 1931, to je za okrožnico »Non abbiamo«, ki jo je pa on pri svojem nastevanju obsodb pošteno izpustil. Ves čas torej rešuje nekaj, kar bi rad imel, pa se rešiti ne da in pričakuje »zdravega razvoja« nekega nacionalizma, s tem pa pove vse, kar hoče z zagovorom zanikati. Kar pa zadeva njegovo govorjenje o »tradiciji«, ki se mora k njej narod vrniti, mu povemo, da je vzeto iz slovarja totalitarnih doktrin, ki so v svojih začetkih rabile to mistiko povračanja k vitalnim virom, k historični preteklosti, h krvi, skupnostni povratek k zemlji, k redu itd., mistiko, vso osredotočeno na človeške vrednote, ki naj postanejo prve. To je za totalitarne nazore razumljivo. Toda govoriti za krščanstvo z vidika tradicionalnosti, pojmovati ga mrtvo, kot nek etnološki rekvizit, je popolnoma nepotrebno posnemanje. Zanj govori vse kaj drugega, in če nam je živ nazor, resničnost, polna vrednot, ga ne bomo opravičevali iz tradicije, marveč iz večno živih njegovih virov, ki so odrešilni za posameznika in za svet. Tudi ga ne bomo mešali v nekaj, v čemer ga dejansko ni, če mu nočemo s tem samo škodovati. Ne, dr. C. Zebot ne bo svoje trditve, ki jo zagovarja, nikoli dokazal, čeprav bi popisal vse štiri strani modro potiskane »Straže« s sličnimi »dokumenti« za vsestransko pravovernost.

Delavci imajo 50% popusta za obisk predstav v Nar. gledališču v Ljubljani. Na prošnjo prosvetnega odseka Delavske zbornice je uprava Nar. gledališča (drame in opere) dovolila 50% popust za obisk gledaliških predstav vsem delavcem, ki so člani strokovnih in kulturnih organizacij, registriranih pri Delavski zbornici. Zato prosimo delavce, da se poslužijo te ugodnosti, ki bo po izjavi gledališke uprave z novim letom usahnila, če se bo izkazalo, da kljub znatnemu popustu delavci ne zahajajo v večjem številu v gledališče. Potrdilo, s katerim si kupite pri gledališki blagajni polovično vstopnico, pa dobite v knjižnici Del. zbornice ali pri svoji organizaciji.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 29-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva cesta 29-I — Oglasi po ceniku — Telefon št. 4948. — Številka šekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din

Odgovorni urednik Peter Lombardo. Ljubljana izdaja za konzorcij »Delavske pravice«. Središče žamer. Ljubljana. — Tiskna Zadruga tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blejsek)